

Mestna dekliška šola.

Dne 1. t. m. se je slovesno otvorila mestna dekliška osemrazredna ljudska šola pri sv. Jakobu v Ljubljani. Na prostoru, kjer je stalo poprej redutno poslopje, katero je zrušil l. 1895. potres, stoji danes prekrasno novo, zunanje in notranje moderno opremljeno šolsko poslopje, o katerem lahko rečemo, da je najlepše v celi deželi. Vsa čast občinskemu zastopu ljubljanskemu, posebno njega načelniku, g. županu Ivanu Hribarju. Po cerkvenem opraviilu v cerkvi sv. Jakoba, kjer je daroval mašo g. kanonik Zamejic, so se šolski prostori blagoslovili. Med tem so se zbrali v šolski telovadnici deželni predsednik g. baron Hein v spremstvu okr. glavarja g. Haasa, deželni šolski nadzornik g. Hubad, okr. šolski nadzornik ravnatelj g. Levec, gimn. ravnatelj g. Senekovič, realni ravnatelj g. dr. Junowicz, ravnatelj obrtnih šol g. Šubic, ravnatelj višje dekliške šole g. dr. Požar, člani deželnega in mestnega šolskega sveta ter občinskega sveta z gospodom županom Hribarjem, vodje mestnih javnih ljudskih šol z učiteljskim osebjem ter učiteljice novootvorenega zavoda.

Gospod župan Ivan Hribar nagovori prisotne tako-le:
Prezvzišeni gospod deželni predsednik!

Častita in slavna gospoda!

Zabavam in razvedrilu bilo je prvotno namenjeno poslopje, ki je do leta 1896. stalo na tem prostoru. V teku časa je pač nastala sprememba v toliko, da se je rabilo tudi v javne in — odkar se je naselila vanj mestna dekliška šola — deloma v odgojevalne namene. Potres, ki je povzročil marsikako izpremembo razmer v našem mestu, napravil je še popoln prevrat tudi v tem oziru. Na mestu, kjer je prej stala deželna reduta, vzdiga se sedaj mestno šolsko poslopje, najlepša, najprimernejše razdeljena in naprikladneje urejena ljudsko-šolska stavba v deželi kranjski.

Odkar se je prva in dosedaj jedina slovenska mestna dekliška šola pri sv. Jakobu jela razširjati in — glede na to,

Odslej ne bo več tako. To se pravi: delal bom odslej sicer tudi samo jaz; če bo kdo drugih smel prijeti za pero, prijel bo samo v mojo obrano in v mojo čast. V mojo in narodno čast. Pazili smo doslej kakor pazijo tržni nadzorniki vestno, da ni prišla na literarni naš trg nobena nezrela stvar. Pazili bomo odslej še stokrat strožje. Niti modernističnega gigerlizma, niti naturalističnih figur, ne, samo narodne figure pustimo nastopati, tako obeta vsemogočni paša. Mi pa si mislimo, zlati sadovi se ti obetajo, preborni naš narod, zalegli ti bodo, kakor zaleže psu oglojena kost, ki mu jo vrže visoki gospod pod mizo. Težko pričakujemo onega zornega jutra, ko vzide nova zarja; v božanstvenih slavospevih ji bodemo peli hvalo, da je razsvetlila slabe naše možgane z lučjo svitlejšo in jasnejšo kakor samo ono svitlo solnce.

Ali, o mene pozabljivca. Hotel sem govoriti o Tebi, dragi mi Gangl, pa zgodila se mi je ta nesreča, da sem govoril o njih, ki so prokleli Tebe in sad Tvojega greha. Hotel sem Ti določiti vrednost in mesto med njimi, ki so izvoljeni sukati bridko pero in oznanjati zrele sklepe nesebičnih duš. — Pa pozabil sem, vrag vedi kje, ono izvrstno knjižico, v kateri stoji natisnjen sestav in zaznam vseh plemen, vrst in podvrst visoko nadahnjenih naših pesnikov. Žal; morda bi si bil prisluzil priznanilno kolajno za raziskavanje podnevnih ptic, imenovanih pesniki. Glej, mene reveža — in

da v Ljubljani nimamo meščanskih šol — z višjimi razredi popolnjevati, bilo je očitno, da ne bode mogla dolgo ostati v najetih prostorih, temveč, da jej bode prej ali slej treba lastnega doma. V ta dom se sedaj seli iz nedostatnih in skrajno tesnih prostorov, v katerih je — daleč od svojega okoliša — morala prebiti pet dolzih let. Kako si oddahne učno osebje in kako prijetno iznenadene bodo učenke! Mesto tesnih prostorov, najdejo tu prostorne, svetle in zračne učne sobe in dvorane.

Občinski svet je pa, ko se je odločil za zgradbo novega šolskega poslopja, hotel tudi ustvariti nekaj ne samo vseskozi prikladnega in modernim zahtevam odgovarjajočega, temveč tudi nekaj tacega, kar bi že po zunanjem svojem licu bilo v okras mestu. Zato je, sprejemši konkurenčnim potom pridobljeni splošni stavbni načrt, poveril deželnemu inženirju Ivanu Sbrizaju in našemu — v strokovnih krogih sedaj že slavnoznanemu — rojaku arhitektu Maksu Fabijaniju na Dunaju izdelavo podrobnih načrtov, prepustivši jima prosto roko za izpremembe, ki bi se jima pri splošnem načrtu potrebne zdele glede najprikladnejše uredbe notranjih prostorov in glede zunanjega lica poslopja. In reči se mora, da sta oba gospoda popolnoma opravičila zaupanje, katero je imel občinski zastop do nju.

Zunanje lice tega šolskega poslopja je v Ljubljani nekaj povsem novega, in sicer, kar se tiče sloga in okraskov. Sezidano v secesijonističnem slogu, krasi njegovo pročelje in postranske fačade namenu, kateremu ima služiti, primerni napis iz Komenskega, Slomška in Stritarja. Poleg tega so na pročelji našla prostora imena zaslužnih slovenskih šolnikov in pedagoških pisateljev ter imena slavnoznanih odgojevalcev drugih narodov. Gotovo nekaj originalnega in primernega! Kdo bi si bil torej mislil, da se celo proti temu vzdigne od katere strani koli upor? In vendar se je to zgodilo. List, ki je s strupenim svojim tiskarskim črnilom skušal omadeževati še vsako — in tudi najkoristnejšo — napravo občinske uprave, zagnal se je tudi tu vánjo. Dasi v ta list pišejo ljudje, ki kaj radi in prav pogostoma naglašajo, naj se ne gleda, kako

trpi tudi Ti. Nizko so Te vrgli ob tla tisti, ki so Te pozdravljali kot „sina“ zmagodobitno in zmagoslavno. Veter se časih zasučje in treba je po njem obrniti plašč. Ti pa si ostal svoj stari Gangl; pozabil si, kakor jaz, obrniti svoj plašč po vetru, in zato Te je zagnal v stran.

Ali, premisli pa, kdo Te je sodil in s kakšnimi nameni Te je sodil. Pomisli le, kako je izustil Zlatousti svoje modre in odločilne besede —; potolaži svojo dušico in nesi jo na solnce ogret, da se napije gorkote in sladkosti, kakor Vaše grozdne jagode, katere ravnokar obirate. Ko jo bodo pojili blagonosni žarki, misli si svoje pravljice in trdno skleni, da njih nebeško kraljestvo ne pride na Tvojo zemljo, ker njih bog in Tvoj bog sta si nesorodna, nasprotna in sovražna. Pomisli tedaj, da besede, ki so izgovorjene v njih lastne koristi, ne morejo nikdar žaliti.

Marsikaj nerazumnega se je zgodilo na polji slovenske literature v zadnjih letih. Ljudje, ki niso imeli nobene veljave, vzdignili so se visoko. Slava drugih je temnela, in ti, ki so imeli kedaj nekaj zagovornikov, stoje sami sredi puste njive. Mnogo se je izpremenilo. Ali najčudnejši mi je ta pojav, da so pustili na cedilu Gangla, ki se nič ni izpremenil, oni, ki so mu bili najboljši prijatelji in zagovorniki.

Sic transit gloria mundi!

Ivan Škrjanec.

žive, temveč poslušna, kako uče, vendar se je z vso strastjo zakadil v nesrečnega, od nemile usode tako kruto preganjanega pisatelja „Emila“, dela torej, ki, če se pomisli, da je nastalo v preteklem stoletju, daleč prekaša vse, kar so ljudje njihove vrste o odgoji kedaj napisali in so sploh napisati v stanu. Občinski svet se seveda na take strupene in pohujšljive napade ne bode oziral, on: guarda e passa.

Gospoda moja! Nežna ženska mladina ljubljanska bode se v tem novem poslopi odgajala v duhu, ki ga označujejo na pročelji in na obeh postranskih fačadah napisni reki. Iz deklic, ki bodo obiskovale to šolo, imajo, ko zapuste zavod, postati koristne članice človeške družbe. Ves pouk bodi torej uravnan tako, da se bodo odgajale versko-nravno, da se jim bodejo v mehka in sprejemljiva srčeca zasajale milo duhteče cvetke domoljubja, zvestobe do prejasnega vladarja in njegovega slavnega rodu ter ljubezni, iskrene in goreče ljubezni do svojega rodu in jezika. Častito učiteljsko osebje smatraj tako odgojo za sveto svojo dolžnost.

V tem šolskem poslopi je pa poskrbljeno še tudi za drug, izven prej označenega okvira stoječ del odgoje, ki se ga je doslej po naših ljudskih šolah preveč zanemarjalo. Tu mislim na higijeno, katere prvi pogoj je snažnost telesa. Ne plašeč se stroškov, je občinski svet, spoznavši to važnost, napraviti dal šolsko kopel, v kateri se bodo učenke pod nadzorstvom svojih učiteljic skupno kopale v razdobji, ki ga določi c. kr. mestni šolski svet. Koliko vredno je, če se deklice, ki postanejo kdaj gospodinje, od zgodnje mladosti navadijo skrbeti za snažnost, ni mi treba še posebej naglašati.

Izročajoč to šolsko poslopje svojemu namenu, štejem si v dolžnost omeniti tudi vseh onih, katerim se imamo zahvaliti, da je tako krasno in primerno sezidano. Pred vsem bodi tu imenovan stavbni svetnik Ivan Duffé, ki je — po krivici napaden od prej označenih piscev — kljubu svojemu obilnemu uradnemu poslu v pisarni in na vseh koncih in krajih našega prerajajočega se mesta vestno in spretno vodil to stavbo. Njemu so kot posvetovalni odsek stali na strani gospodje občinski svetniki Jakob Dimnik, Ivan Tosti in Fran Žužek. Pod tako urejenim stavbnim vodstvom in nadzorstvom gradila je poslopje pohvalno znana stavbna tvrdka Filip Supančič, prevzevša zidarska in krovna dela. Ostala dela razdelil je občinski svet — zvest svojemu načelu, da je v tacih slučajih dajati zasluzka kar največjemu številu domačih obrtnikov — tako-le: klesarska dela Feliks Tomanu in Alojziju Vodniku; tesarska dela Ivanu Zakotniku; mizarska dela Karolu Binderju, Alojziju Petrinu in Karolu Krimmerju; ključarska dela tvrdki Breskvar in Irkič; kleparska dela Srečku Nolliju in Alojziju Lenčku; plesarska dela Jos. Makoveu; steklarska dela Franu Kolmanu; pečarska dela tvrdki Vidic & Co. in Fr. Kalmusu; sobnoslikarska dela Ivanu Terdanu; dobavo železnine Arnoštu Hammerschmiedu in pokojnemu Josipu Spreitzerju; vodovodno inštalacijo Srečku Nolliju in Mariji Eckerjevi; centralno kurjavo in inštalacijo kopelji tvrdki W. Brückner & Co. v Gradcu; kiparska dela tvrdki Suppan in Haushofer v Gradcu in končno električno inštalacijo tukajšnji mestni elektrarni. Med mnogimi starimi in dobro znanimi tvrdkami dobili so — kakor kažejo imena — dela in zasluzka pri tem šolskem poslopi tudi začetniki; v tem večjo radost mi je, da morem danes konstatovati, da so vsi bili prevzeti nalogi popolnoma kos.

Dograjeno, v notranjem urejeno in danes posvečeno šolsko poslopje izročilo se bode jutri svojemu namenu. Ljubljanska mestna občina ostane pač njega lastnica; razpolagati

pa bode ž njim imelo pod nadzorstvom šolskih oblastij šolsko vodstvo, katero vsled tega prevzema tudi odgovornost, da se bodo njega prostori rabili le v določene vzgojevalne namene. V znamenje teh pravic in te odgovornosti izročam zato v imenu mestne občine ljubljanske gospici voditeljici ključke tega šolskega poslopja.

Na to je nastopila gđc. voditeljica Emilija Gusl ter govorila tako-le:

Prečastita gospoda!

Z današnjim dnem je končana zgradba krasnega poslopja, katero je posvečeno v blagor šolske mladine. Slovesno otvoritev je počastilo mnogo občinstva in s tem pokazalo zanimanje do šole. Zastopani so razni stanovi, šolska oblastva, preč. duhovščina, c. kr. uradništvo, učiteljstvo in mnogo drugih. V čast si štejem, da se vsem v imenu učiteljskega zbora in učenk iz srea zahvaljujem, da ste prišli in s tem pokazali, da Vam blagor šole ni prazna beseda. Šola je blagoslovljena ter pripravljena zavažno delo vzgoje in uka. Visokočastiti kanonik in stolni dekan g. Andrej Zamejic jo je posvetil sam; bodi mu iskrena zahvala za to. Da pa imamo tako lepo domovje, komu se imamo zahvaliti? Pred vsem slavni občini ljubljanski, nji na čelu preblagorodnemu gospodu županu Iv. Hribarju, ki je toliko žrtvovala za novo šolo, na katero je lahko ponosna bela Ljubljana. Potem slav. dež. zboru, ki je prispel 20.000 K, da je bilo moči zgraditi tako krasno poslopje. Kaka razvalina je stala tu po potresu leta 1895. S kako žalostjo smo zapustile ta kraj, ter željno čakale, kdaj se zopet vrnemo! In zdaj? Kakor ptič „Feniks“ se je vzdignila iz pepela krasna, pomlajena, da je ni take v naši domovini! Primerno njeni lepi zunanosti, je tudi po znotranjosti dospela na to mesto, katero sedaj obsega. Njen začetek je bil skromen, a kakor iz malega raste veliko, tako se je sukcesivno razširila v sedanjo osemrazrednico. In kakor razredi, tako je tudi rastlo število učenk od majhnega števila 182, katero se je skoraj potrojilo, zakaj današnje število šole obiskujočih deklic šteje nad 600 in tudi število učiteljskega zbora se je podvojilo. Razširjenje naše šole se je vršilo pod milo vlado presvitlega cesarja Franca Jožefa I., kateti tako po očetovski skrbi za blagor in napredek ljudske šole. Velike zasluge za ta krasen razvoj našega zavoda imajo posebno merodajna šolska oblastva s preblag. gg. mest. županom Iv. Hribarjem in okrajnim šol. nadzornikom ravnateljem Fr. Levcem, katera so tako blagodejno vplivala na občino, da skrbi za duševni in telesni blagor svojih otrok. Res dosti truda in žrtev je stalo to vsem omenjenim, toda stavili so si s tem zavodom spomenik, kateri bode pričal še poznim rodom, kako vestno so skrbeli za napredek in omiko svojega naroda.

In ključki tako važnega zavoda so mi izročeni! Tesno mi prihaja pri srcu, če pomislim, kako odgovornost sem ž njimi prevzela za šolo in otroke! Težka naloga me čaka, a staviti hočem vse svoje sile, da si zaslužim tudi zaupanje, ki ga imajo oblastva in občine do mene. Vestno hočem skrbeti in paziti, da se krasno poslopje ne oskruni in poškoduje, da ostane tako, kakor mi je bilo izročeno.

Z iskreno zahvalo za našo lepo šolo združim pa tudi obljubo vsega učiteljskega zbora, da bo natančno izpolnjeval svoje dolžnosti ter v božjem strahu vzgajal njemu izročeno decu in jo navdal z znanostmi, ki so važne in potrebne vsakemu človeku. Vzgaljal jo bode v narodnem duhu ter trudil se, da postanejo nežne deklice kedaj srečne, Bogu in cesarju udane državljanke! In če nekdanj zapusté ta njih začasni,

krasni dom, da bodo tudi v poznejem življenju s svojim vedenjem in znanjem delale čast svojim odgojiteljicam, da bodo občina in stariši ponosni nanje in da enkrat poreko: glejte, vendar ne plačujemo zastoj za šolo!

S to obljubo se hočemo z združenimi močmi poprijeti važnega dela ter se s hvaležnostjo spominjati onih, ki so nam postavili ta lepi dom!

Zaključil pa je g. župan to šolsko slavlje tako-le:

Prezvzišeni gospod!

Častita in slavna gospoda!

Vse naše ljudsko šolstvo se je tako sijajno razvilo in na tako visoko stopinjo, na kateri ga danes občudovati zamoremo, povzdignilo v poslednjih desetletjih, tedaj v dobi, odkar je vladarsko žezlo v rokah našega premodrega cesarja, pospeševalca vsega lepega, blagega in koristnega. Danes, ko se je storil velik korak naprej v razvoju ljudskega šolstva v beli Ljubljani, ne moremo in ne smemo torej te lepe pomembne in povznašajoče slavnosti zaključiti prikladneje, ko da vsi iz globočin svojih src zakličemo Njegovemu Veličanstvu cesarju Francu Jožefu I. slava, slava, slava!

(Konec prih.)

Zopet zmaga slovenskega učitelja gledé kvinkvenije.

Nadučitelj, nekje na Kranjskem, je prosil četrte petletnice. Ali dotični c. kr. okrajni šolski svet mu jo je odrekal, sklicevaje se na to, da je bil dobil omenjeni nadučitelj vsled odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 26. julija 1896 št. 1452 — ukor. Nadučitelj je nato vložil rekurz na c. kr. deželni šolski svet kranjski, ki je njegovo reč ugodno rešil ter mu dovolil ne le četrte kvinkvenije, nego mu tudi nakazal najstajmesečne zastanke.

Dotični odlok c. kr. deželnega šolskega sveta slóve v izvorniku tako:

K. k. Landesschulrath Z. 2260. Laibach, am 8. Sept. 1901.

Mit der Entscheidung vom 13. Juli l. J. Z. 408, hat der k. k. Bezirksschulrath dem Ansuchen des Oberlehrers X. in Y. um Zuerkennung der vierten Dienstalterszulage, die ihm regelmässig mit 1. November 1900 anzufallen hätte, keine Folge gegeben, weil in dem in Frage kommenden Quinquennium gegen den Genannten, und zwar mit dem Erlasse des k. k. Landesschulrathes vom 26. Juli 1896 Z. 1452, die Disciplinarstrafe des Verweises verhängt worden ist, welche das Zutreffen der im § 4, Absatz 1 des Gesetzes vom 29. November 1890 Nr. 23, L. G. Bl. geforderten Voraussetzungen ausschliesse.

Der k. k. Landesschulrath findet dem dagegen eingebrachten Recurse des Oberlehrers X. Folge zu geben und ihm die vierte Dienstalterszulage vom 1. November 1900 angefangen zuzuerkennen, da die Thatsachen, welche dem erwähnten hierortigen Disciplinarerkenntnis zu Grunde liegen, keine derartigen sind, dass sie eine vom guten Erfolge begleitete Dienstleistung X's, während des in Betracht kommenden Quinquenniums auszuschliessen geeignet wären, daher beim Zutreffen der übrigen in der bezogenen Gesetzstelle geforderten Voraussetzungen X. auf die vierte Dienstalterszulage vom 1. November 1900 angefangen Anspruch hat. Hievon wird der k. k. Bezirksschulrath in Erledigung des Berichtes, dessen Beilage mit Ausnahme des Auszuges aus dem dortigen

Sitzungsprotocolle vom 9. Juli 1901, in der Anlage zurückfolgen, zur weiteren Verständigung mit dem Bemerkten in Kenntnis gesetzt, dass das k. k. Steueramt in Z. unter einem angewiesen wird, dem Oberlehrer X. an der zweiklassigen Volksschule in Y. die ihm zuerkannte vierte Dienstalterszulage jährlicher 80 (achtzig) Kronen von 1. November 1900 angefangen und zwar den Rückstand sofort, weiterhin aber in monatlichen Anticipatraten aus dem krainischen Normal-schulfonde gegen gehörig gestempelte Quittungen zu erfolgen, vorschrittmässig zu verrechnen und hiebei in Betreff des 12% resp. 2% Auszuges für den Volksschullehrerpensionsfond und des 1/2% Auszuges für die Dotation der Bezirklehrerbibliothek, das gesetzliche Amt zu handeln.

Für den k. k. Landespräsidenten:

Schaffgotsch m. p.

Opomniti moram, da si je dotični nadučitelj največ okoristil, marljivo čitajoč „Učiteljskega pravnika“, katerega nam spisuje vrli naš tovariš, g. ravnatelj J. Lapajne v „Učit. T.“. Ta spis baje izide tudi v posebni knjigi, in želim iz srea, da se knjiga močno razširi med slovenskim učiteljstvom. Gotovo mu bo dobro služila v pravnih razmerah!

Lucilius.

Zmes.

XXXI.

Razburkani valovi kranjskih volitev se polagoma mirijo in stranke imajo čas, študirati vzroke svojim uspehom in neuspehom. Po končani bitki se spoznajo tudi razni nedostatki vojevanja in spletkarij, ki so poučni in spomina vredni pri bodočih volitvah. Prav je imel, da je „Učiteljski Tovariš“ priporočal tudi izvolitev zmernih klerikalcev, ki niso sovražniki šole in učiteljstva, kakor njih generalissimus s svojimi oprodami. Sploh je časa še dovolj, govoriti jasno besedo o minolih volitvah z vsemi strankami, kar se nedvojbeno zgodi. Prehitro je klerikalni tovariš „Slovenski Učitelj“ zveržil drobtino „Sapo je zaprlo“ „Učit. Tovarišu“, kjer pravi med drugim: „Odločilen boj se je res bil, a izid je tak, da je Tovariš kar onemel. V zadnji številki niti besedice ne črhne o izidu volitev. Dela se, kakor da bi zanj čisto nič ne vedel. No, če niste hoteli radostno pozdraviti izvolitve svojega stanovskega tovariša v ribniško-kočevskem okraju (aha!), pa bi vsaj nekoliko potolažili propalega kandidata g. Šetino ali pa pomirili g. Lapajmeta, katerega ste prav neusmiljeno okrecali v svojem listu. Po tolikem kriku in viku, ki ste ga gnali pred volitvami, je ta molčečnost res čudna.“

Ali res mislite, da smo toli naivni, da bomo čestitali predsedniku „Slomškove Zveze“ na izvolitvi deželnim poslancem? Ž njim bomo imeli še mnogo opravka in sodili ga bomo še strožje nego druge poslance, zakaj pokazalo se bode, kako bo on s klerikalno stranko pridobil učiteljstvu to, za kar prosi deželni zbor. Pokazalo se bode, kako si mislijo klerikalci „gmotno trdno in izobraženo učiteljstvo“. Tovariša Šetino nam ni treba potolažiti, ker se je žrtvoval za dobro stvar, naprej vedoč, da ne zmaga, in konečno potolažil ga je „Domoljub“ pišoč: „Volilci so ga zapodili s 410 glasovi nazaj v šolo.“ Ali ni to pravecata krščanska ljubezen do svojega bližnjega? Lapajmeta pomiriti nam tudi ne pade na um, saj ste čitali njegove vrline in zasluge, opisane